

שום דבר בעתיד לא יפריד

המסקנה הייתה שהעולם מתפרק. נעמי התעלמה מטעמם של הדגים, כרסמה בהיסח הדעת קצה חלה ובהתה באורח בעיניים קרועות לרווחה. "אלו דברים ידועים ומוסכמים ואין עליהם שום ויכוח", הוא אמר בשקט שהשתרר, "התקשורת עוסקת פחות בנושאים האלה, ולכן לאדם מן הרחוב לא ידועים הפרטים, אבל כל מי שמתמצא ומתעניין בתחום נחשף לנתונים גם בלי להעמיק יותר מדי. אתה בודק סביבך, קולט שגם הקולגות שלך מודעים... אבל בשביל מה לדבר על זה ולקלקל את התיאבון? לא עדיף לאכול בנחת את הסטייק של ארוחת צהריים? ממילא אי אפשר לעשות משהו. אנחנו מונחים על סרט נע שלוקח אותנו איתו הלאה כל הזמן. אין לנו בחירה".

דיוויד היה פרופסור לפיזיקה גרעינית. תושב ניו יורק, בן להורים ישראלים ודובר עברית טובה מאוד. הוא הגיע לארץ לסבב הרצאות, אבל את סוף השבוע העדיף לבלות בירושלים, וכך פגש את דניאל ברחבת הכותל. שאלה תמימה על תחום התמחותו המקצועית הובילה לשיחה על השינויים המתרחשים בעולם ועל פיתוחים חדשים שבלי ספק יהיו לחלק מהחיים בעשור הקרוב או בזה שאחריו. הם דיברו על כלכלה, על רפואה, על מזון, על פוליטיקה ועל נורמות חברתיות, ונעמי הקשיבה לשיחה בזעזוע הולך וגובר.

"ואם אני לא רוצה?" שאלה במחאה, "אם אני, או ילדיי, לא נרצה להיות חלק מההתפתחות הדיגיטלית המחרידה שאתה מתאר... מי כריח אותי?"

”מי שמכריח אותך לשתות מים מהברז ולא לשאוב אותם מהבאר”, השיב דייוויד בפשטות. ”דברים בעולם משתנים כל הזמן, ולא רק שאין אפשרות לעצור אותם, אורך זמן עד שמבינים את המשמעות שלהם. תסתכלי על עשרים או שלושים השנים האחרונות ותראי כמה שינתה המציאות את פניה בעקבות כל מיני המצאות. מישהו שאל לדעתך לפני שהמציאו את הפלאפון, את המייל ואת שאר אפשרויות התקשורת המשמשות אותך היום? חשבת כמה הם משפיעים על חיך ועל הנפש שלך אף שאיש לא התייעץ איתך מראש? גם בעתיד לא ישאלו. הקצב נעשה כל הזמן מהיר יותר ואי אפשר להגיד ‘תעצרו את העולם, אני רוצה לרדת’. אין לאן”.

זה היה מעיק. זה היה מאיים ומחליש. העולם הטבעי הולך ונסוג ועולם מתוכנת ומהונדס תופס את מקומו. החיים מאבדים מגע עם האמיתי, הנברא והקיים, ועולם וירטואלי שנוצר בטכנולוגיה מתקדמת מעניק לנפש תחליף אחר תחליף. נעמי הרגישה קטנה ואבודה, כאילו צללים כהים פלשו אל שולחן השבת שלה.

שולחן השבת! היא חשה קצה חוט ומיהרה לאחוז בו ולראות מה סיוע הוא מושיט לה.

”ובכן” התחילה לומר באיטיות, ”לא בכל דבר השינויים שלך יכולים לגעת”.

”הם לא שליו!” מחה דייוויד.

”אלה שאתה מספר עליהם”, תיקנה נעמי, ”עדיין יש מקומות מוגנים מפניהם”.

”ספרי לי עליהם”, הגיב דייוויד בפקפוק גלוי.

”השבת”, השיבה נעמי, ”השבת שלנו מוגנת מפניהם. הנרות שלנו, שתמיד נמשיך להדליק בלהבות אש אמיתיות ולא בשום יישום וירטואלי. היין לקידוש העשוי מענבים, הדגים, הבשר – ”

”קרן של איל לשופר”, נכנס דניאל לדבריה, ”קמח של חיטה למצה, לולבים, אתרוגים, הדסים וערבות בסוכות”.

”קנים וענפי צמחים לסכך”, השלימה נעמי.

”עורות בהמה למזוזות ולספרי תורה”.

”נוצה אמיתית לקולמוס”, התרגשה נעמי, ”חמשת מיני דגן לקמח בשיעור של הפרשת חלה, חופת נישואין על ארבעה מוטות מתחת כיפת השמיים”.

”גם בשמים להבדלה ואש של נר קלוע”, הריע דניאל, ופתאום נשבר המתח ושלושתם פרצו בצחוק.

”אני נכנע, אני נכנע”, הרים דייוויד את ידיו, ”אני מבין מה אתם אומרים. את כל אלה אי אפשר להחליף בשום אפליקציה, וגם לא לְשֵׁבֵט או להנדס. אני כבר רואה בעיני רוחי איך הרבנים שלכם רוכשים חלקות אדמה פרטיות ומגדלים את כל הדרוש לחיים היהודיים גם אם העולם כולו עובר לאלטרנטיבות המבוססות על טכנולוגיה מתקדמת. רבנים עם זְקָנים ארוכים יהיו לחקלאים ולחוואים”.

”למה רק רבנים? גם אנחנו!” מחתה נעמי.

”זה מה שאמרתי, בעלך וכל הרבנים. לא תוותרו, מה? תתעקשו על דברים אמיתיים שבאים מן האדמה ומן הצומח”.

”שמן זית לחנוכה”, נזכרה נעמי.

”מי גשמים טהורים ארבעים סאה”, הוסיף דניאל, ”עם ישראל מסר נפש על התורה והמצוות במשך אלפי שנים, בזמני רווחה ובזמני מצוקה, והעוצמות של כל הדורות צרובות לנו בדי־אן־אי, ספוגות בגרעין של התא. אולי באמת הכול עומד להשתנות ואולי אין לנו שליטה על זה, אבל שום בינה מלאכותית וחיים בטכנולוגיה מתקדמת לא יפרידו את היהודי מהטלית והתפילין שלו”.

נעמי קמה בהקלה לפנות את הכלים, ודניאל החל לשיר 'צור משלו אכלנו' כשדייוויד מקשיב בשקט ועוקב אחר המילים.

למחרת סעדו לבדם וסיימו בשעה מוקדמת. מזג האוויר היה נעים ונעמי הציעה שייצאו לטייל וירדו לכותל בכביש של בתי מחסה. "את שוכחת שכל דרך שתחילתה ירידה סופה עלייה", הגיב דניאל.

"לא נורא, בחזור נעלה במדרגות. אני אחזיק את אפרים בידיים ואתה תיקח את העגלה. כדאי לך, תתפלל מנחה גדולה ואחר כך ננות. אני חייבת לראות את הכותל ולגעת באבנים שלו. הבוקר כשקמתי קלטתי ששכחנו להזכיר אותו ברשימה שעשינו לדיוויד אתמול. גם את הכותל החי, עם האבנים החמות, שום יישום לא יצליח להחליף".

דניאל היסס. הסעודה נסכה בו כבודות והמיטה קראה לו. אם ילך לישון כעת יקום בשעה מוקדמת ויספיק ללמוד את כל מה שתכנן לפני מנחה. מצד שני, נעמי רוצה לצאת לטייל וסירוב יפגע בה. אין לו חשק, אבל גם אין לו חשק לריב. הוא כבש אנחה קלה בתוכו ופנה אל מתלה המעילים.

כשיצאו שררה שתיקה ביניהם. כשפנו מן הרחוב שלהם והלאה אמרה נעמי: "אתה יכול להוריד את הכובע ולהניח אותו על העגלה של אפרים, כשנגיע לכותל תיקח אותו".

דניאל המהם משהו ולא הוריד את הכובע. הם המשיכו ללכת והגיעו אל החניה. "מזג האוויר יפה כל כך", רצתה נעמי לומר ושתקה. "תראה את האיש המוזר ההוא", עלה בה משפט נוסף וסורב. כבר לפני החתונה שמה לב שבמחיצת דניאל היא נעשית דברנית יותר, והבינה שהשקט במחיצתו מלחיץ אותה. היא לא אהבה את הלהג שהייתה מלהגת ואימנה את עצמה לבלום את משפטי הסרק. עם הזמן הבינה שאצלה שתיקה משמעה התעלמות ואפילו כעס וענישה, ואילו אצל דניאל שתיקה משמעה נינוחות וחירות, אות לנעימות רגועה.

'ובכן, נעים לו לשתוק', עיבדה את הנתונים כשקלטה אותם, 'אבל אני רוצה שנדבר! אני רוצה שהוא ידבר אלי, שיקשיב לי, שאהיה מעניינת בעבורו. למה עם כל העולם הוא מדבר בטלפון יומם ולילה ורק איתי הוא שותק?'

התשובה עלתה מתוך השאלה ונעמי ידעה שדווקא. דווקא מפני שבעולם הוא עמוס כל כך בדיבורים וברעש, נוח לו לשקוט ולשתוק במחיצתה. אבל לא תמיד היא הייתה במקום רגוע מספיק להכיל את השקט הזה. היום, למשל, לא.

“אתה רוצה לחזור?” שאלה כשהגיעו לקצה מגרש החניה ועוד לא התחילו לרדת.

“למה?”

“אולי אתה עייף ואין לך חשק.”

“לא”, אמר דניאל בקצרה.

הם ירדו בגבעה התלולה, דניאל מוביל את העגלה ונעמי עושה צעדים קטנים וזהירים בנעלי השבת הלא נוחות שלה.

אחרי עשרות משפטי סרק שביקשו לעלות על לשונה ונבלמו בעקשנות, אמרה בשקט, “רציתי שנלך ונדבר קצת”.

“את יכולה לדבר”.

“אני לא יכולה”.

“למה?”

“כי אין לך מצב רוח, ולכן כל דבר שאני חושבת להגיד נשמע לי טיפשי ואני מעדיפה לשתוק”.

דניאל שתק.

“אבל בסעודת שבת לא הרגשתי ככה. היה נעים כל כך ולכן התחשק לי שנטיייל ביחד”.

“וכעת?”

“כעת השתנה לך המצב רוח”.

שררה שתיקה ונעמי שאלה, “למה, בעצם?”

דניאל אמר, “כי לא רציתי בכלל לצאת לטייל. יצאתי כי ביקשת ולא רציתי לאכזב אותך”.

”ובזאת אכזבת את עצמך”.

”כנראה”, הודה דניאל, ”אני רציתי ללכת לישון מוקדם ואז לקום וללמוד. הטיוול הזה מאחר לי את כל התכנונים”.

”אהה”, אמרה נעמי ושקעה במחשבות.

”אהה מה?” התעניין דניאל.

”אהה שאם אתה היית מבקש משהו שהיה מנוגד לתכנונים שלי, והייתי מזיזה אותם הצידה ויוצאת איתך, הייתי משנה את ההרגשה שלי להרגשה ההולמת זמן של טיוול ולא הייתי ממשיכה להרגיש את האכזבה שלי במחיצתך. הרצון שלך היה מוחק את ההרגשה שלי”.

”למה?”

”ככה, כי אני טיפוס מְרָצה”.

”מה זה?”

”אם מתתיהו עדיין לא הזכיר את זה הוא בוודאי יעשה זאת בקרוב. זה אחד הנושאים החשובים ביותר כשבודקים את הנפש. טיפוס מְרָצה הוא טיפוס שלפני הכול חשוב לו שיהיו מרוצים ממנו”.

”לפני כל מה?”

”לפני כל שאר הרצונות שלו, ולכן כשהוא מרצה את הזולת הרגשות האישיים שלו פשוט מתפוגגים. תשאל אותו אם הוא מאוכזב שביטל את התוכניות שלו כאשר השני רצה אחרת, והוא יגיד לך שלא, כי הוא באמת לא מרגיש את האכזבה. הוא לא מרגיש את עצמו במחיצת זולתו”.

”גם את לא מרגישה את עצמך במחיצת זולתך?”

נעמי שתקה. היא פתחה את פיה לענות וסגרה אותו. לא היה לה קל אבל היא לא רצתה לשקר. הם הגיעו לרחבת הכותל העליונה, שהייתה ריקה כמעט, והקיפו אותה במעגלים רחבים. ”במחיצת שאר העולם אני מרגישה את עצמי כרגיל והכול בסדר, אבל כשאני לידך קורה לי לפעמים... הרבה פעמים... שאני נעלמת”.

”למה, אני טורף אותך?” דניאל דיבר בקלילות אבל שאלותיו היו מכוונות מאוד.

”לא, אבל אתה גדול וחזק ובטוח בעצמך, ואני לא בטוחה בעצמי בכלל. בעניין הביטחון העצמי אני לידך כמו ננס ליד ענק”.

”ומי אחראי למצב הזה?”

”אתה מתכוון מי אשם?”

”לא, אני מתכוון מי יכול לתקן”.

נעמי אמרה ”אתה!” ואחר כך חשבה שוב ואמרה, ”אני!” ואז שוב חזרה בה ואמרה: ”אבל אם היית מתלהב ממני יותר – לא מבחוץ אלא באמת, מבפנים, אם היית חושב שאני מיוחדת כמו... כמו שיש בעלים שמעריצים את האישה שלהם, הייתי בטוחה יותר בעצמי ולא מהססת כזאת”.

”ולמה אני לא צריך שתעריצי אותי כדי להרגיש בטוח ולא מהסס?”

”קודם כול אני כן מעריצה אותך. אני חושבת שאתה חכם ויכול וחזק ומוצלח ומבין בכל עניין”.

”אבל את לא מעריצה את הבעל שאני. אני לא בעל מספיק מתפעל”.

”אולי זה לא קשור אליך”, אמרה נעמי בקול חרישי ופתאום פגשה בתוכה את נומוש הכלה. ”אולי זה קשור אלי. אם היה מה להתפעל ממני היית מתפעל”.

דניאל הרים גבה. ”מה נקרא להתפעל?”

”להתפעל זה להתרשם ממישהו. להרגיש שהוא מיוחד, יוצא דופן, וכמובן גם להגיד את זה”.

”ואם המישהו אינו יוצא דופן, אם הוא פשוט נעים?”

נעמי הביטה בו, ”מה אתה מתכוון?”

דניאל משך בכתפיו, "נעים. רגוע. נותן הרגשה טובה, עמוקה, כמו שבאים הביתה ואפשר לשחרר את העניבה ולהפסיק להתאמץ. זה לא, 'וואו, אני מתפעל ונדהם, אני מתרשם עמוקות, אני אחוז התלהבות, לשוני נדבקת לחיכי', ואגב אני לא יודע אם יש מערכת אמיתית שמכילה התרגשויות כאלה לאורך זמן, אולי זה רק דמיון. בכל אופן, אם זה פשוט טוב, נעים ויציב – ושלך, מה אז צריך להגיד?"

נעמי השפילה את עיניה ומשהו זז בתוכה. "אולי את זה", היא אמרה בשקט, "אולי בדיוק את זה."